

Nederlandsche Verzen en Nederlandsch Proza.

VI.

Florentijn, Van Blijder Minne. — 's Gravenhage *W. P. van Stockum & Zoon*, 1897.

Zoo'n pseudoniem — Florentijn — is lang niet kwaad. Al zou ik den dichter met den vinger kunnen aanwijzen, ik zou het niet willen. Het is zoo aangenaam over Florentijn te spreken, en niet noodig te hebben van „den heer X,” den tijdgenoot, den kunstbroeder, te gewagen. Voor jaren kwam er een bundeltje poëzie uit van een onbekenden dichter. Het was eene belofte voor de toekomst, toch bevatte het vele zwakke verzen. Er stond een zeer weidsche naam op het titelblad met het praedikaat Mr. van *doctor juris*. In zulk een geval is de beoordeelaar min of meer het slachtoffer zijner hoffelijkheid, als hij een hoffelijk man is. Maar Florentijn klinkt als de naam van een goed vriend, een gemeenzaam bekende, en het valt niet moeielijk in alle oprechtheid een vrijmoedig oordeel uit te spreken.

Van Blijder Minne is een vriendelijk, beminlijk bundeltje, vol erotische poëzie, een genre, dat ten onzent zoo zelden met geluk beoefend wordt. Hooft, Jan Luiken, eenige gedichten van Staringh, eenige van C. Honingh, werden met lof bekend, en in Vlaanderen kwamen de erotische dichters na 1830 meermalen voor. De eerste bundels van Pol de Mont kunnen het getuigen. Maar de zeer moeilijke kunst, door Hooft, Bredero en Starter met zoo groot geluk beoefend, scheen later velen af te schrikken. Het is zeer ongemeen de gunst van de Muzen en van Eros tevens te winnen — op snelle vleugels vliedt zoo vaak de minnegod.

„Ick sie je wel, al ga je snel!”
placht Bredero zijne snelvoetige liefjes na te zingen, en het schijnt wel, dat onze amoureuze dichters deze verzuchting den

vluuchtenden Amor nazingen, wanneer de erotische bezieling wegblijft.

Florentijn heeft alleraardigste, geestige, tevens blijgeestige, minneliederen in zijn bundel verzameld. Een zijner aangebedenen noemt hij Ysela — misschien is er maar ééne aangebedene, die vele namen draagt. Ysela heeft een kostuum van markiezin uit de dagen van Marie Antoinette gekozen, en gaat met haar ridder naar een feest. En nu neemt de dichter het woord:

„O guitig kind, zoo jong en zoo oud,
„Wat genot u aan te staren!
„U ziende, zie ik het geestig verleên,
„Dat van voor honderd jaren!

„Gij zijt een meiske van David Bles,
„Mij lachend in de armen gevlogen:
„Een jong, mooi zusje van Betje Wolff,
„Met heur grappige duvelkensoogen.”

In de zeventiende eeuw, heel in het begin, zeide de dichter Malherbe tot den jonge Louis XIII:

„Ce que Malherbe écrit, dure éternellement.”

Florentijn ziet mij verwijtend aan, omdat ik dit woord van Fransche zelfvergoding zoo dicht naast dit allerliefste vers plaatste. Maar ik deed het eenvoudig, omdat ik meen, dat zulk een welgeslaagd kunstwerkje niet licht zal vergeten worden. Florentijn heeft nog een ander, even aantrekkelijk Ysela-vers gemaakt:

„Een aardig meiske van David Bles
„Met slanke bevallige leden,
„Met geestig neusje en nog geestiger oog,
„Is plots uit haar lijst getreden.
„Zij verlaat het vertrek, verlaat het huis,
„Verzeld van een vuurgen aanbieder,
„En al blozend heeft zij d' arm aanvaard
„Van haar opgetogen ridder.

„Verbaasd ziet haar de meester na . . .
 „„Wat gaat mijn kindje beginnen?“
 „—„Och, oude meester, zij is nog jong,
 „„En wie jong is, die wil . . . minnen!“
 „Wat thans geschiedt, het is uw werk:
 „„Uw hand gaf haar het leven;
 „„En dat heerlijke leven, haar eigendom,
 „„Dat heeft ze *mij* nu gegeven.”

Inderdaad dit is een zang van „Blijder Minne.” Aardige tegenstelling met de zangen van droeve, lijdende liefde, zoo als ze met meesterhand door Heléne Swarth (mevrouw Lapidoth) zijn geschreven. Ook Florentijn heeft zijne zeer ernstige oogenblikken. Zijn symbolisch lied *Liefde* beschrijft der minne loop door al de jaargetijden. Hij begint met een smetloos besneeuwd winterlandschap, en teekent de seizoenen der liefde, die tot den winter terug leiden, wanneer de toekomst der liefde dood is.

Florentijn herinnert aan Heinrich Heine en aan de gezusters Loveling. Zijn eenvoudig lied laat een zacht weemoedigen indruk na. Virginie Loveling heeft eens het eerste couplet van haar: *De inhaling van den Pastoor*, aldus geschreven:

„Dat was een versieren en tooien
 „In 't dorp met bloemen en groen;
 „Er stonden boompjes bespannen
 „Met wit en blauw katoen.”

Florentijn zegt in zijne *Joyeuse Rentrée*:

„Dat was me een drukte, een reppen
 „Al in die gantsche dreef!
 „Elk deed naar zijn beste vermogen;
 „Geen plekje, dat achter bleef.”

Het onderwerp der beide gedichten is geheel verschillend. Beide strofen zijn tevens geheel verschillend, maar toch spreekt er uit, hoe beide kunstenaars op dezelfde wijze worden aangedaan, hoe beider geest op dezelfde wijze getuigt.

In dezen bundel vind ik twee grootere gedichten: *Beatrijs* en *Boaz*. In het algemeen heeft het middeleeuwsche metrum, het middeleeuwsche naïeve droomen, grooten invloed op dezen dichter. Hij

verhaalt het Maria-mirakel ten gunste van Beatrijs gewrocht nog eens in het kort, en zegt dan, dat Beatrijs aan hem een wonder heeft verricht. Zij heeft zijn hart bewaakt in de gedaante der aanstaande geliefde. Misschien is hier eene overdrijving van sentiment, eene zekere weekheid op te merken, die gelukkig elders volkomen ontbreekt. De Hebreeuwsche legende van Boaz en Ruth wordt eveneens in middeleeuwschen toon verhaald, en de dichter zegt, dat hij die lezing bij Willem van Hildegaersberch heeft gevonden. Ik acht Florentijn gelukkig zulk een gedicht bij den middeleeuwschen sprookspreker te hebben opgemerkt, daar het tot nog toe volkomen onbekend was. De bewerking van de Boaz-legende heeft zeer veel moois in de détails, maar het heterogene van inhoud en vorm komt telkens storend tusschen beide.

Tusschen de gedichten verschijnen tweemaal eenige korte sententiën in proza. Eéne vooral is zeer zinrijk. Florentijn uit de volgende verzuchting: „Ach, mochten onze dichters — schoonheidsapostelen — toch eens ophouden mijn gezicht en gehoor te kwetsen met leelijk afgeknotte, of op andere wijze verminkte woorden als: plekj', takj', boschj', spond', liefd', lent', luwt', lucht'ge, droev'ge, bloem'je, donz'ge, graaz'ge, ov'r, oev'r, wat'r, etc. etc. Die woorden staren mij aan als van nature mooie boomen, treurig geschonden door fanatieke snoeiers; mismaakten, in wier overgebleven loof de poëzie niet langer wil ruischen.”

Mocht deze wensch in vervulling gaan, o Florentijn!

* * *

Dramatische werken van H. J. Schimmel.
Tweede reeks. Een Deugniet. — Nacht en Morgenrood. — Het boek Job. —
In de Directiekamer. Schiedam.
H. A. M. Roelants, 1897.

De lezers van dit tijdschrift hebben Schimmel's beide vaderlandsche drama's:

Een Deugniet en *Nacht en Morgenrood*, voortreffelijk geïllustreerd — *Een Deugniet* door Ch. Rochussen, 2de deel (1891), *Nacht en Morgenrood* door J. Hoyneck van Papendrecht, 9de deel (1896) — reeds vroeger leeren kennen. Het drama: *Het boek Job* is uit het Duitsch vertaald, en *In de Directiekamer* een gelegenheidsstuk bij de voltooiing van den nieuwen Amsterdamschen schouwburg.

De dichter heeft bij deze uitgaaf nog iets geheel nieuws gegeven — historische aantekeningen over de geschiedenis van het Amsterdamsche tooneel in de jaren 1890—1896. Hier ontvangt men geheel onverwacht een uiterst belangrijk hoofdstuk over de historie van ons nationaal tooneel in de zeven jongst verlopen jaren, maar ook van vroeger. Schimmel begint met 1774, toen de hulpschouwburg op het Leidsche Plein geopend werd. In scherpe, krachtige trekken teekent hij den toestand van het Amsterdamsche tooneel tijdens de Bataafsche republiek, toen des Maandags tooneelspelen, des Woensdags blij- of kluchtspelen en Zaterdag treurspelen werden vertoond. Er leefden toen groote acteurs en actrices, maar de oorspronkelijke tooneelstukken schenen zeer middelmatig.

Tijdens de inlijving waren het juist deze welsprekende stemmen, die de schouwburgbezoekers troostten, ware het alleen maar, omdat de vaderlandsche taal krachtig en harmonisch werd uitgesproken. Maar, na de korte herleving van de dramatische kunst in de opstandsdagen van 1830, kwam er kwijning. De concurrentie der kleinere schouwburgen, die vaudevilles en nog vertering op den koop toegaven, deed het Leidsche Plein groote nadeelen. Uitmun- tend heeft Schimmel ter dezer plaatse de allerzonderlingste persoonlijkheid van Jan Hilman geschilderd. Hilman was een theaternar, en bracht zijn geheele leven door, om tooneelstukken te verzamelen, over vroegere tooneelspelers te schrijven, en met een miniatuur-tooneel in zijne studeerkamer dramatische vertooningen te

houden. Ruw en onbeschaafd, met een omroepersstem, en een aansprekersgezicht, vertoonde hij zich altijd in het zwart, met een hoogen hoed en een dikken rotting, op welks massieven knop hij gewoonlijk zijn kin deed rusten.

Zeer juist zegt Schimmel: „Hij sprak „van zijn vriend Koo, wat Jacob van „Lennep, van Jan Wind, wat Mr. J. van „'s Gravenweert, van Sam Jan, wat S. J. „van den Bergh, van Bram, wat prof. „des Amorie van der Hoeven, van Hoffie, „wat W. J. Hofdijk, van 't Bulletje, of bij „heel mooi weer, 't Bolletje, wat A. J. de „Bull beteekende, van Schummel, indien „deze in zijn oogen geen kwaad, of van „den „verwaten gek”, indien deze 't wel „had gedaan, wat nog wel eens gebeurde. „Zijn vriend Koo kon 't aardigst met „hem omspringen. Een vijand van alle „beleefdheidvormen, greep Jan soms, als „Koo een snuifje nam, naar en in diens „doos. Koo knipte haar dan gemeenlijk, „onder 't kalm voortzetten van 't gesprek, „haastig toe, in welk geval Jan geen enkel „snuifje kreeg. Het ontvangen geestelijk „snuifje toch, hem zoo van harte gegund, „liet hij ongebruikt.”

Hilman maakte zich zeer verdienstelijk voor het herbouwen van wat hij in zijn plat Amsterdamch „de Leidsche Kast” noemde. Later toonde hij zich een tegenstander van de Vereeniging: Het Nederlandsch Tooneel, en spande hij met velen samen, die door het optreden dezer vereeniging hunne belangen geschaad zagen. Opmerkelijk was ook de vijandige toon der verslaggevende journalisten, die altijd — behoudens enkele gunstige uitzonderingen — veroordeelden, wat door die Vereeniging uit eerlijke belangstelling in den Amsterdamschen schouwburg en het Nederlandsch tooneel werd gedaan.

Schimmel heeft eene geestige satire op deze altijd afkeurende verslaggevers geschreven, toen de jongste schouwburg geopend werd. Het stukje heet: *In de Directiekamer, dramatische schets in een*

